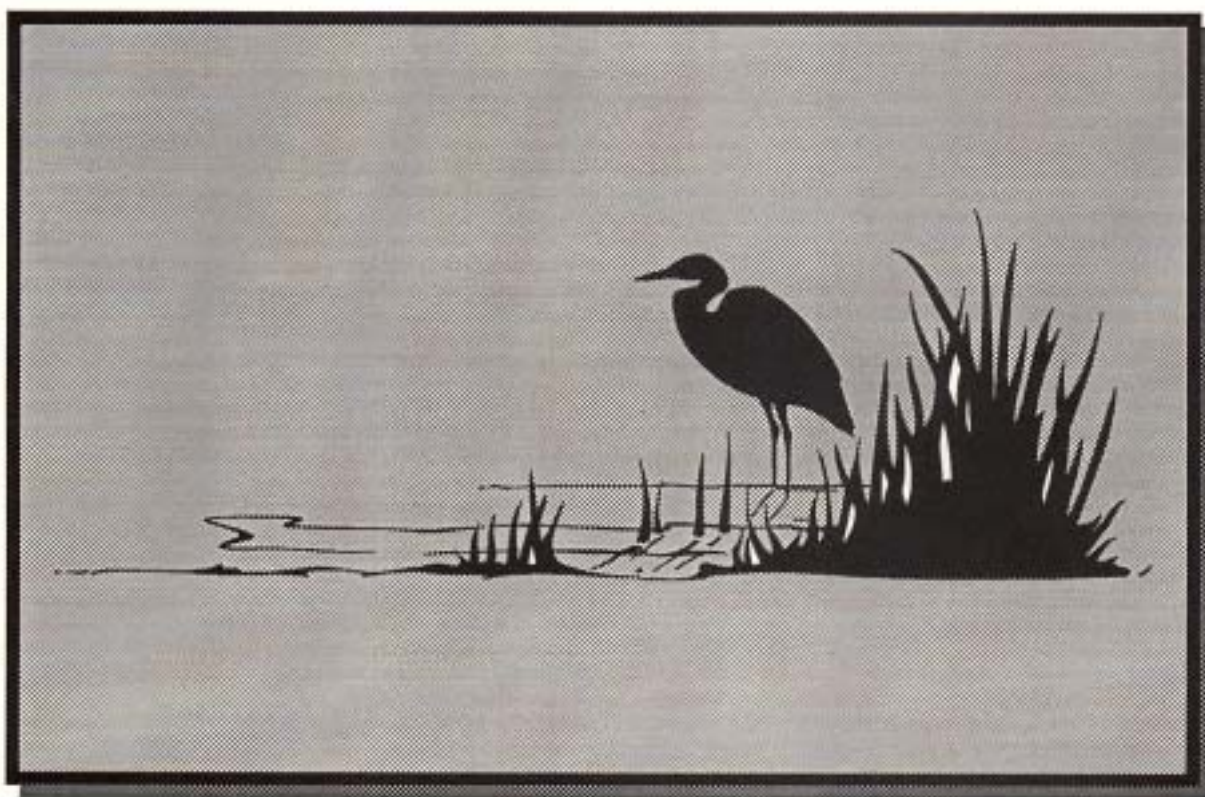

Statistiska meddelanden

Beställningsnummer
Na 41 SM 9401

Skyddad natur 30 juni 1994

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Statistiska meddelanden

Beställningsnummer
Na 41 SM 9401

Skyddad natur 30 juni 1994

Protected Nature

Bakgrund

Föreliggande uppgifter om skyddad natur i Sverige är hämtade ur Naturvårdsverkets (SNV) centrala datorbaserade Naturvårdsregister. Detta är fjärde gången Naturvårdsverket och SCB presenterar ett mer omfattande material som bygger på uttag och bearbetning av data från naturvårdsregistret. Syftet med det statistiska meddelandet "Skyddad natur" är att ge en sammanfattande bild av läget när det gäller skyddade områden i Sverige samt att redovisa vissa bearbetningar och analyser beträffande skyddsläget. Mer detaljerad information (referenstidpunkt 1991-06-30) återfinns i Naturvårdsverkets publikation "Skyddad natur". Där finns bl.a. länsvisa listor över all skyddad natur med

arealuppgifter för varje enskilt skyddat område och kartor över de skyddade områdenas belägenhet. Den kan beställas från:

Naturvårdsverket
Kundtjänsten
171 85 SOLNA
Tfn 08-799 10 00

Till skillnad från SNVs rapport sker publiceringen i serien Sveriges officiella statistik årligen. Årets rapport har samma uppläggning som föregående års men har kompletterats med en internationell utblick.

STATISTISKA **SCB** CENTRALBYRÅN

Producent SCB, Enheten för naturresursstatistik
Statens Naturvårdsverk
Förfrågningar Marta Misterewicz, SNV, tfn 08-799 14 24
Torbiörn Carlquist, SCB, tfn 08-783 50 24
Serie Na-Naturresurser och miljö
ISSN 0282-3500
Från trycket 4 november 1994

1994 Statistiska centralbyrån, 115 81 Stockholm. Ansvarig utgivare Lars Lyberg. Statistiska meddelanden (SM) kan köpas från SCB-Förlag, 701 89 Örebro, telefon 019-17 68 00 eller telefax 019-12 97 84.

1994 Statistics Sweden. Statistical Reports can be obtained from SCB-Publishing Unit, S-701 89 Örebro, Sweden.

Innehåll

Sammanfattning, Tabell 1	3
Summary	5
Skyddsformer i naturvårdslagen	9
Läsanvisningar	10
Naturvårdsregistret — historik och uppläggnig	11
Tabell 2 Nationalparker	12
Tabell 3 Naturreservat	13
Tabell 4 Naturvårdsområden	14
Tabell 5 Naturminnen	15
Tabell 6 Djurskyddsområden	16
Tabell 7 Huvudsakliga skyddsmotiv	17
Tabell 8 Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden	18
Tabell 9 Skyddad produktiv skogsmark inom naturreservat, sammanställning	20
Tabell 10 Skyddade våtmarker inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden	24
Tabell 11 Naturvårdsförvaltare	25
Skötselplaner	26
Tabell 12 Djur- och växtarter fridlysta i hela riket	27
Tabell 13 Kostnader	28
Tabell 14 Internationell utblick	29

Contents

Swedish summary	3
Summary in English, table 1	5
Protection forms in the Law on Nature Protection	9
Reading guidelines	10
The Register on Natural Protection — history and structure	11
Table 2 National parks	12
Table 3 Nature reserves	13
Table 4 Nature management areas	14
Table 5 Natural monuments	15
Table 6 Wildlife sanctuaries	16
Table 7 Main reasons for protection	17
Table 8 Nature types in national parks, nature reserves, and nature management areas	18
Table 9 Protected productive forest land in nature reserves	21
Table 10 Protected wetlands	24
Table 11 Nature conservation managers	25
Management plans	26
Table 12 Animal and plant species protected in the whole country	27
Table 13 Costs for safety-bolt areas	28
Table 14 International outlook	29

Sammanfattning

Totalt omfattar ovanstående skyddsformer ca 2,8 milj ha land vilket motsvarar ca 7 % av Sveriges landareal. Det är här viktigt att understryka följande.

Varje naturreservat har sina egna skräddarsydda föreskrifter. Detta innebär att t ex skogsmarken inom naturreservaten i många fall helt saknar skydd eller endast har begränsat skydd (se vidare tabell 9).

Ett djurskyddsområde innebär inget skydd för biotopen/naturtypen ifråga utan kan endast reglera tillträde, jakt och fiske. Det kan därför diskuteras om man skall räkna in arean av djurskyddsområdena i begreppet ”skyddad natur”.

Naturminnena utgörs oftast av objekt i naturen, t ex träd eller flyttblock, och ytan av denna skyddska-

Tabell 1 Sammanställning av skyddade arealer i Sverige 1994-06-30

Områdestyp	Antal	Totalareal (ha)	Därav landareal (ha)
Nationalparker	23	633 386	581 200
Naturreservat	1 511	2 542 634	2 055 999
Naturvårdsområden	111	196 533	125 917
Djurskyddsområden	932	111 882	61 129
Summa 1994	2 577	3 484 435	2 824 245
Summa 1993	2 524	3 409 789	2 753 787
Summa 1991	2 389	3 195 032	2 594 218

tegori är försumbar i sammanhanget och redovisas därför inte här.

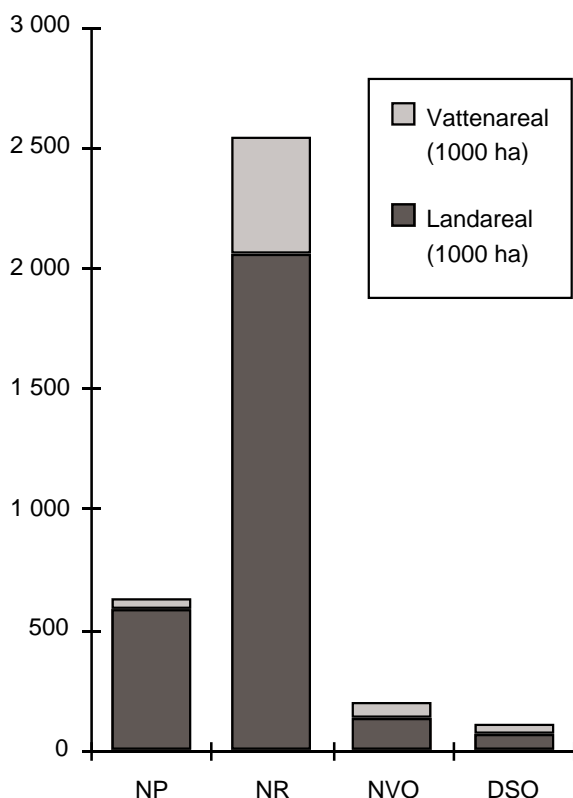
Siffran 7 % av Sveriges landyta kan därför endast användas som ett mått på hur stor del av landytan som omfattas av ett förordnande med stöd av naturvårdslagen av något slag. Däremot säger inte denna siffra

något om i vilken utsträckning de ingående naturtyperna har ett fullgott skydd.

Mer intressant från naturvårdssynpunkt är att se på hur stora arealer av *produktiv skogsmark* som omfattas av totalt skydd med stöd av naturvårdslagen (NVL). Många organismgrupper är knutna till sådana produktiva skogsmiljöer. Den produktiva skogsmarksarealen inom naturreservat som omfattas av totalt skydd är ca 435 177 ha (tab. 9). Till det kan läggas ca 34 625 ha inom nationalparkerna (skattad uppgift, se kommentar till tab. 9). Tillsammans utgör denna skyddade skogsmark ca 469 800 ha. Om man räknar med att Sveriges totala yta av produktiv skogsmark omfattar ca 23,4 milj ha (*Skogsstatistisk årsbok*, Skogsstyrelsen 1991) utgör den skyddade arealen produktiv skogsmark inom nationalparker och naturreservat 2,0 % av denna.

Till ovanstående kan läggas den produktiva skogsmark staten genom Naturvårdsverket har förvärvat för naturvårdsändamål (till naturvårdsfonden) men där ett förordnande ännu inte kommit till stånd. Denna kategori omfattar ca 8 000 ha.

Domänreservaten är ytterligare en kategori som saknar lagstadgat skydd. Merparten av arealen domänreservat har dock i praktiken ett lika fullgott skydd som naturreservaten genom att ett upphävande eller skogsbruksintrång endast kan ske genom beslut av regeringen. Domänreservaten nedanför skogsodlingsgränsen omfattar ca 30 000 ha produktiv skogsmark (AssiDomän AB Falun). Uppgift om arealen ovanför skogsodlingsgränsen är betydligt osäkrare men uppskattas till ca 265 000 ha. Sammantaget utgör ovan nämnda kategorier produktiv skogsmark (skyddad inom nationalparker och naturreservat, inköpt till naturvårdsfonden

Diagram 1. Areal i olika skyddsformer
Chart 1. Area of different protected areas

men inte lagenligt skyddat samt domänreservaten) tillsammans ca 773 000 ha, vilket motsvarar 3,3 % av Sveriges totala produktiva skogsmarksareal. Av dessa ligger uppskattningsvis 88 % ovanför den skogsodlingsgränsen. Endast ca 0,5 % av den produktiva skogsmarksarealen nedanför skogsodlingsgränsen är skyddad enligt ovanstående definition.

Till den skyddade arealen av produktiv skogsmark skall läggas ansenliga arealer skyddad impedimentskog.

Barrskog är den naturtyp som dominerar inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden (ca 22 %). Även lövskog (12 %) och vegetationstäckt öppen fastmark (25 %) är väl representerade. Ca 18 % utgörs av vatten.

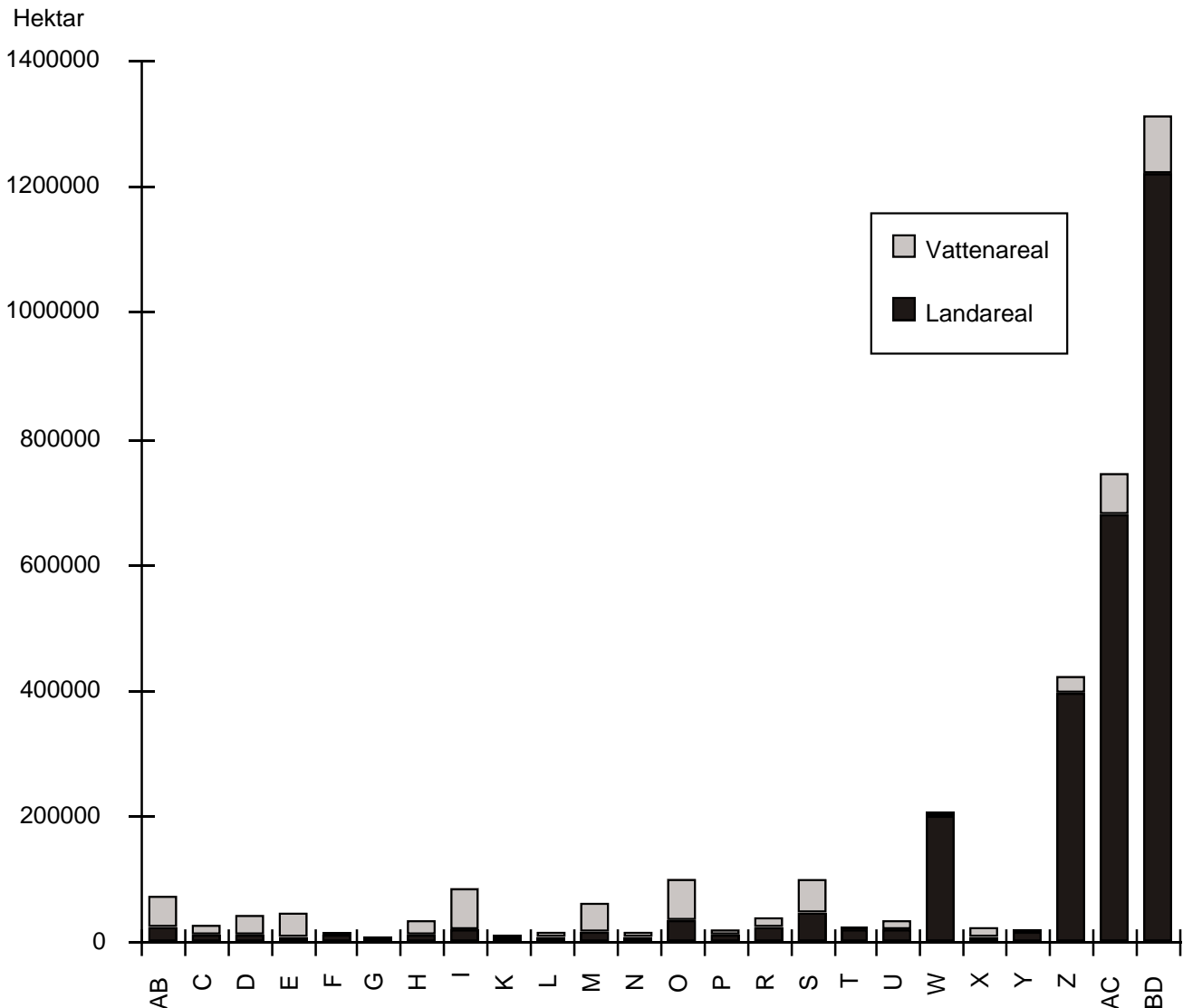
De skyddade myrarna uppgår till ca 310 000 hektar. Detta kan jämföras med den totala myrarealen, som uppgår till 5,3 milj. ha enligt riksskogstaxeringen. Huvuddelen av de skyddade våtmarkerna ligger i de tre nordligaste länen.

Den skyddade arealen är mycket ojämnt fördelad i landet. Av nationalparks- och naturreservatsarealen ligger drygt 2,4 milj ha eller ca 76 % i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län. Inom dessa ligger tyngdpunkten av skyddade områden helt och hållet i fjällen eller längs kanten av fjällkedjan.

Kostnaderna för förvaltningen av befintliga reservat och nationalparker uppgick 1993/94 till 86,9 milj. kr. För att säkra nya och befintliga områden har 185,7 milj. kr betalats ut.

Internationella jämförelser är svåra att göra beroende på de olika förhållanden som råder i skilda länder. Internationella naturvårdsunionen (IUCN) har gjort ett försök att klassificera skyddade områden på ett enhetligt sätt. Arealuppgifterna stämmer då inte längre med den nationella statistiken.

De nordiska länderna har stora arealer skyddad natur per invånare jämfört med övriga Europa. Beräknas i stället andelen skyddad natur av totala arealen har många andra europeiska länder skyddat större delar av sina territorier, trots större befolkningstäthet.

Diagram 2. Areal skyddad natur länsvis (NP, NR, NVO och DSO)

Chart 2 Protected area by county (all types of protection) by land and water area

Summary

The information contained in this report concerning protected nature in Sweden is taken from the Swedish Environmental Protection Agency's computerized nature conservation register. This is the second time the Swedish Environmental Protection Agency and Statistics Sweden present more comprehensive material based on a selection and analysis of the data from the nature conservation register. The purpose of the

statistical report "Protected Nature" is to give an overall picture of the situation concerning protected areas in Sweden as well as to give an account of certain revisions and analyses that have been carried out concerning the general state of nature protection in Sweden. The SEPA publication "Protected Nature" gives more detailed information .

The situation in Sweden as of June 30, 1994 concerning statutory protection of nature is summarized below.

Table 1 Summary of protected areas in Sweden

	Quantity	Total Area (hectares)	Land surface (i.e.excluding water) hectares
National Parks	23	633,386	581,200
Nature Reserves	1,511	2,542,634	2,055,999
Nature Management Areas	111	196,533	125,917
Wildlife Sanctuaries	932	111,882	61,129
Total 94	2,577	3,484,435	2,824,245
Total 93	2,524	3,409,789	2,753,787
Total 91	2,389	3,195,032	2,594,218

In all, the preceding forms of protection encompass 2.8 million hectares of land, which represents about 7% of Sweden's land surface. The following facts should be duly noted.

Each nature reserve has its own tailor-made regulations. This entails that forest tracts within the nature reserves in many cases completely lack protection or they may only have limited protection (for further information, see table 9).

Wildlife sanctuary status does not imply any protection for the accompanying biotope/nature type. Only such things as admittance, hunting and fishing are regulated. It is therefore open to discussion whether Natural monuments usually consist of natural objects, such as trees or erratic blocks for example, and the surface areas of this protection category are negligible in the context and are thus not mentioned here.

The figure 7% of Sweden's land surface can therefore only be used as a measure of how much of the land surface receives some degree of legal protection under the auspices of the Nature Conservancy Act. On the other hand, this figure gives no indication as to whether the included nature types have satisfactory protection.

Of more interest from a nature conservation perspective is the possibility of seeing how large the productive forest land areas are that are completely protected through the Nature Conservancy Act. Many groups of organisms are dependent on such productive forest habitat. The productive forest land areas within nature reserves that receive total protection comprise 435,177 hectares (table 9). Roughly another 34,625 hectares within national parks can be added to the total (based on an estimate, see comments to table 9). In all protected forest land covers 469,802 hectares. In comparison it can be noted that Sweden's total productive forest land area consists of approximately 23.4 million hectares (the Forest Statistical Yearbook, the National Forestry Board 1991) and of that protected productive forest within national parks and nature reserves makes up a little less than 2.0 % of the total.

To the above can be added the productive forest land the government, through the Swedish Environmental Protection Agency, has acquired for nature conservation purposes (for nature conservation foundations) but which has not yet received official endorsement. This category includes about 8,000 hectares.

Crown forest reserves is yet another category which lacks legally sanctioned protection. Most of the

crown forest reserve areas have in practice just as good protection as the nature reserves because withdrawal of the status or commercial forestry encroachment can only occur after a direct decision from the government. Crown forest reserves below the border to premountain forests (an arbitrary administrative boundary) consist of about 30,000 hectares of productive forest land (Assi-Domän AB). Information on the size of the tracts above the border to premountain forests is much less reliable but is estimated at about 265,000 hectares. Altogether, the above categories of productive forest land (protected within national parks and nature reserves, land purchased for the nature conservation foundation without legal protection as well as crown forest reserves) make up 773,000 hectares, which corresponds to 3.3% of Sweden's total productive forest land area. Of these areas an estimated 88% are above the border to premountain forests. Only about 0.5% of the productive forest land area below the border to premountain forests is protected according to the above definition.

Along with these protected areas of productive forest land there are large sections of thin forest growing on unproductive forest areas which are also protected.

Coniferous forest is the predominate type of nature found in national parks, nature reserves and nature management areas (approx. 22%). Even deciduous forest (12%), mixed forest (2%) mires (9%), heaths, meadows and shrubland (25%) and substratum-dominated land (12%) are well represented. Water surfaces make up about 18% of the total.

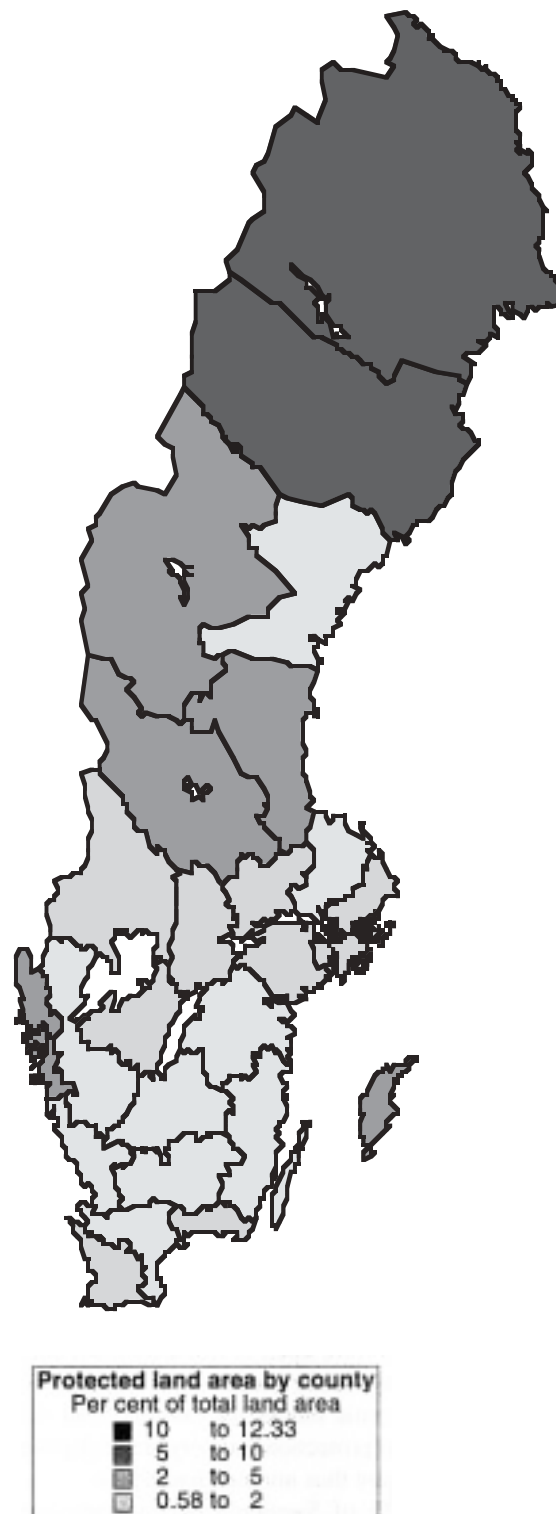
The total area of protected mires amounts to 310,000 hectares, compared to the total wetland area in Sweden of 5.3 million hectares. The main part of the protected mires and other wetlands are situated in the three northernmost counties.

Areas with protected status are very unevenly distributed in the country. As regards national parks and nature reserves 2.4 million hectares or about 76% of the total land is to be found in the northernmost counties of Norrbotten, Västerbotten and Jämtland. Within these counties the protected areas are concentrated solely in the mountains or along the edge of the mountain chain.

The costs for administration of present reserves and national parks amounted to 86.9 million SEK in fiscal year 1993/94. To safety-bolt new and present areas, 185.7 million SEK was paid.

International comparisons are difficult to make because of different conditions in different countries. The World Conservation Union (IUCN) has attempted to classify protected nature in a consistent way. These area data are not comparable with national data.

The Nordic countries have large areas of protected nature per capita compared to other parts of Europe. If, on the other hand, the share of protected nature to total area is considered, many European countries have protected greater shares of their territories, in spite of greater population density.

Chart 3. Protected land area (all types of protection) by county, per cent of total land area in each county
Figur 3. Skyddad landareal länsvis (alla skyddsformer), procent av totala landarealen i resp. län

Translation of some important words that are used in the tables

alla kategorier	all categories
allmän ekologi	general ecology
antal	number of
areal	area
barrskog	coniferous forest
begränsat skydd	limited protection
blandskog	mixed forest
boskog	beech forest
bolag	company
botanik	botany
djurart	animal species
djurskyddsområde	wildlife sanctuary
Domänverket	the National Forest Service
därav landyta	land surface (excluding water)
enskilda	private
fastställd	determined
forskning	research
fridlyst	protected (by law)
friluftsliv	outdoor recreation
geovetenskap	geology
hela landet	the whole country
huvudsakliga skyddsmotiv	main reason for protection
hydrologi	hydrology
ideella	non-profit
inget skydd	no protection
jordbruksmark	agricultural land
kommun	municipality
kulturhistoriskt/kulturmiljö	cultural-historical/cultural environment
landskapsbild	scenery
limnisk ekologi	fresh water ecology
län	county
länsstyrelsen	the county administration
länsvisa listor	countywide lists
lövskog	deciduous forest
marin ekologi	marine ecology
militära försvaret	military defence
myr	mire
namn	name
nationalpark	national park
naturminne	natural monuments

naturreservat	nature reserve
naturtyp	nature type
naturvårdsförvaltare	nature conservation manager
naturvårdsområde	nature management area
Naturvårdsverket (SNV)	the Swedish Environmental Protection Agency
nummer	number
ornitologi	ornithology
pedagogik	education
privat	private
sammanställning	list
skoglig ekologi	forest ecology
Skogsvårdsstyrelsen	the Forestry Board
skyddad nature	protected area
skyddad produktiv skog	protected productive forest land
skyddsmotiv	reason for protection
skötselplan	management plan
SNV (Naturvårdsverket)	the Swedish Environmental Protection Agency
staten	government(-owned)
stiftelse	foundation
substratdominerad mark	substratum-dominated land
totalt skydd	complete protection
totalyta	total area
vatten	water
vegetationstäckt öppen fastmark	heaths, meadows and shrubland
vetenskapliga institutioner	scientific institutions
zoologi	zoology
övrigt	other

Skyddsformer i naturvårdslagen

I det följande ges en kort orientering om naturvårdslagen och dess olika skyddsformer samt dess bestämmelser angående fridlysning av djur och växter. Vidare definieras några andra centrala begrepp som tas upp i denna publikation. Den som vill ha fullständiga uppgifter om naturvårdslagen och naturvårdsförordningen hänvisas till själva lag- respektive förordningstexten.

Nationalpark (NP)

Ett större sammanhängande område av viss landskaps- typ kan med stöd av 4 § naturvårdslagen avsättas som nationalpark. Området bör befinna sig i ”naturligt tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick”. En förutsättning är att staten äger marken. Beslut om att avsätta nationalpark fattas av riksdag och regering. Kriterier, riktlinjer och mål för bildandet av nya nationalparker framgår av Naturvårdsverkets Nationalparksplan.

Naturreservat (NR)

Område som behöver särskilt skyddas och vårdas p g a sin säregna eller värdefulla naturs skull eller p g a att området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv, kan genom beslut av länsstyrelse eller kommun (efter delegering) avsättas som naturreservat (med stöd av 7 § naturvårdslagen). Länsstyrelsen får inte avsätta ett område till naturreservat om syftet med förordnandet i allt väsentligt kan tillgodoses genom att området i stället förklaras som naturvårdsområde. Skyddsformen bör därför i första hand användas för områden där det behövs relativt omfattande skyddsbestämmelser (föreskrifter) för att säkerställa naturvårdsintresset. Naturreservat kan omfatta såväl privat som samhällsägda mark. Motiven för reservatsbildning kan vara mångskiftande, allt från friluftsliv och rekreation till strikt vetenskapliga som t ex skydd för flora och fauna eller orörda referensområden för miljöövervakning och forskning. Oftast är ändamålet med förordnandet en kombination av ovanstående motiv.

Naturvårdsområde (NVO)

Denna skyddsform (19 § naturvårdslagen) kan användas när särskilda åtgärder behövs för att skydda eller vårda naturmiljön. Beslut om naturvårdsområde kan fattas av länsstyrelse eller, efter delegering, av kommun. Inom ett naturvårdsområde får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försväras inom berörd del av fastighet.

Naturminne (NM)

Små områden, vanligtvis mindre än 1 ha, eller punktobjekt som t ex träd, trädgrupper, flyttblock, jättegrytor kan av länsstyrelsen med stöd av 13 § naturvårdslagen skyddas som naturminne.

Sedan 1 augusti 1991 har kommunerna möjlighet att begära delegering även av rätten att bilda naturminnen.

Djurskyddsområden (DSO)

I syfte att trygga vissa områden för djurlivet kan länsstyrelsen med stöd av 14 § tredje stycket naturvårdslagen och 14 § första stycket naturvårdsförordningen inrätta djurskyddsområden. Föreskrifterna innebär att allmänheten, och i vissa fall även markägaren, inte får vistas inom området under viss tid av året. Föreskrifterna kan även inskränka rätten till jakt och fiske. De vanligaste motiven för djurskyddsområden är att skydda fåglars häckningsområden under häckningstid (fågelskyddsområde) eller sälars uppehållsplatser (sälskyddsområde).

Det bör understrykas att förordnande om djurskyddsområde endast kan reglera tillträde, jakt och fiske och därmed inte innebär något skydd för naturtypen i fråga. Sedan den 1 augusti 1991 finns även möjlighet för länsstyrelsen att på motsvarande sätt besluta om beträdnadsförbud till skydd för växtarter.

Fridlysning av djur och växter

Med stöd av 14 § första och andra styckena naturvårdslagen och 15 § naturvårdsförordningen kan Naturvårdsverket besluta om fridlysning av djur- och växtarter i hela landet. Länsstyrelserna kan på motsvarande sätt meddela fridlysningsbestämmelser för djur- och växtarter i länen.

Naturvårdsförvaltning

I 1 § naturvårdsförordningen definieras detta begrepp så som den vård och förvaltning som behövs för att tillgodose det ändamål som avses med förordnandet enligt naturvårdslagen. Naturvårdsförvaltare är den som ansvarar för att denna skötsel utförs.

Skötselplan

I denna meddelar länsstyrelsen, eller kommunen i de fall denna är beslutsmyndighet, föreskrifter om naturvårdsförvaltningen. En skötselplan anger med andra ord hur ett naturreservat eller naturvårdsområde skall skötas och disponeras.

Läsanvisningar

I följande avsnitt ges en del allmänna förklaringar och kommentarer till det material som presenteras i Skyddad natur. Kommentarer ges även i direkt anslutning till flertalet av tabellerna.

Skyddad natur redovisar sammanställningar över skyddsläget beträffande nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, naturminnen, djurskyddsområden samt fridlysta växter och djur. Vidare ges en översikt över skyddsmotiv, skydd av olika naturtyper, skyddad produktiv skogsmark, olika kategorier naturvårdsförvaltare och läget beträffande fastställda skötselplaner.

Vissa kommentarer, koder och förkortningar

Objektnummer

En för NVR (Naturvårdsregistret, se nedan) unik identifikation av objektet. Objektnumret består av tre delar: läns-, kategori- och löpnummer. Läns-koden, de två första siffrorna, anger i vilket län objektet finns. Länsbokstäverna anges inom parantes.

00	Hela riket
01	Stockholms län (AB)
03	Uppsala län (C)
04	Södermanlands län (D)
05	Östergötlands län (E)
06	Jönköpings län (F)
07	Kronobergs län (G)
08	Kalmar län (H)
09	Gotlands län (I)
10	Blekinge län (K)
11	Kristianstads län (L)
12	Malmöhus län (M)
13	Hallands län (N)
14	Göteborgs och Bohus län (O)
15	Älvsborgs län (P)
16	Skaraborgs län (R)
17	Värmlands län (S)
18	Örebro län (T)
19	Västmanlands län (U)
20	Kopparbergs län (W)
21	Gävleborgs län (X)
22	Västernorrlands län (Y)
23	Jämtlands län (Z)
24	Västerbottens län (AC)
25	Norrbottnens län (BD)

De två siffrorna närmast anger kategori. De kategorier som redovisas i Skyddad natur har följande koder.

01	Nationalpark
02	Naturreservat
04	Naturminne
05	Fridlyst växtart i hela riket
06	Fridlyst växtart i del av riket

07	Fridlyst djurart i hela riket
08	Fridlyst djurart i del av riket
09	Djurskyddsområde
11	Naturvårdsområde

De tre sista siffrorna är ett löpnummer inom respektive kategori. Löpnumreringen görs kronologiskt efter lagakraftdatum.

Ett exempel ur NVR:

03 09 022	
03	Länskod = Uppsala län
09	Kategori = djurskyddsområde
022	Löpnummer, d v s djurskyddsområde nummer 22 i Uppsala län räknat i kronologisk ordning efter lagakraftdatum = Stenholmen

Om ett skyddat objekt ligger i t ex två län redovisas besluten separat för respektive län, d v s objektet redovisas med två olika objektnummer. Detta gäller dock inte nationalparkerna.

Namn

Namnredovisningen följer den som finns angiven i beslutet. Observera att t ex flera naturreservat kan ha samma namn. Varje objekt har dock ett eget objektnummer.

Naturminnena saknar oftast egennamn och anges därför i de länsvisa listorna som "en tall", "ett flyttblock" o s v.

Skyddsform

Naturreservatsbegreppet fanns inte före 1965. Då var den samlade benämningen naturminne eller naturminnesmärke. I samband med den nya naturvårdslagens tillkomst år 1965 har dessa äldre objekt, om de haft en areal av minst ett hektar, förts till skyddsformen naturreservat. I annat fall har de förts till naturminnena.

Skyddsmotiv

De huvudsakliga skyddsvärden som ligger till grund för förordnandet, skyddsmotiven, anges enligt följande kod:

B	= vetenskapligt botaniskt
Z	= vetenskapligt zoologiskt (exklusive ornitologi)
O	= vetenskapligt ornitologiskt
E	= vetenskapligt allmänekologiskt
S	= vetenskapligt skogligt, värden som är knutna till skogsekosystemet t ex skoglig kontinuitet eller orördhet
G	= geovetenskapligt

- H = vetenskapligt hydrologiskt
 Li = vetenskapligt limnologiskt
 M = vetenskapligt marint
 K = vetenskapligt kulturhistoriskt/kulturmiljö
 P = pedagogiskt, endast för objekt som är direkt avsedda att utnyttjas för undervisningsändamål
 F = forskningsområde/referensområde, endast för objekt som är direkt avsedda att nyttjas för forskning eller miljöövervakning
 L = landskapsbild
 R = rekreation, friluftsliv

Skyddsmotiv för nationalparkerna anges i tabell 2. I tabell 7 ges en sammanställning över fördelningen av skyddsmotiv. Observera att varje objekt kan ha ett eller flera skyddsmotiv och att skyddsmotiven anges utan prioriteringsordning. Endast de skyddsmotiv som uttryckligen finns angivna i besluten har registrerats i NVR.

Areal

Arealen anges alltid i hektar och utgår i normalfallet från de uppgifter som finns redovisade i besluten. Den totala arealen inkluderar även vatten. Avrundning har skett till närmaste ental. Arealer mindre än 0,5 ha redovisas som 0 ha. Streck (-) innebär värdet noll.

Om ett skyddat objekt ligger i flera län redovisas arealen fördelad länsvis.

Naturtyper

Definitioner av de olika redovisade naturtyperna ges i kommentarerna till tabell 8.

Naturvårdsregistret — historik och uppläggning

Enligt 35 § naturvårdsförordningen skall länsstyrelsen föra ett register över beslut i naturvårdsärenden och andra förhållanden på naturvårdens område (naturvårdsregister). Vidare skall Naturvårdsverket föra ett sammanfattande riksregister. Med stöd av denna paragraf har Naturvårdsverket år 1980 meddelat närmare anvisningar i form av en kungörelse för hur detta skall ske (Statens naturvårdsverks författningssamling SNFS 1980:1, NV:4).

I takt med att Naturvårdsverket erhöll uppgifter, strukturerade på det sätt som föreskrivs i ovan nämnda kungörelse, påbörjades ett arbete att bygga upp ett datorbaserat, centralt naturvårdsregister. Detta register benämns i föreliggande publikation NVR. NVR bygger alltså helt och hållet, med undantag av data om nationalparkerna samt djur- och växtarter fridlysta i

landet, på de uppgifter som har erhållits, och fortlöpande erhålls, från länsstyrelserna. Varje län har således ett eget register över skyddade områden m fl förhållanden på naturvårdens område. I regel är dessa register ännu inte datorbaserade utan av arkivkaraktär.

Under större delen av 1980-talet har uppbyggnaden av NVR fortsatt och under denna period har en del justeringar gjorts beträffande struktur m m. Vissa förändringar i lagstiftning m m har kunnat mötas med justeringar av NVR. Andra nyheter på lagstiftningsområdet, t ex den nya ädellövskogslagen som år 1984 ersatte bokskogslagen, har medfört omfattande förändringskrav på NVR. Ädellövskogslagen innebär givetvis att intresset knyts till att registrera naturtypen ädellövskog, så som den är definierad i lagen, i stället för bokskog. Hittills har dock saknats resurser till en genomgång av samtliga nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden i syfte att registrera ädellövskog i stället för bokskog (se vidare kommentar till tabell 8).

Den som är särskilt intresserad av NVR:s struktur kan kontakta Naturvårdsverket för närmare information.

Ett viktigt inslag i förändringsarbetet utgörs av de gemensamma insatser SNV och länsstyrelserna gör avseende uppbyggnad av geografiska informations-system, s k GIS, inom bl a projektet SAMBA.

I detta koncept ingår en ny version av NVR i samma dator- och systemmiljö som kommer att rymma information från naturinventeringar, naturvårdsprogram etc. I systemet kommer traditionell text-information från t ex NVR att integreras med de aktuella områdenas geografiska gränser.

Ajourföring av NVR sker på Naturvårdsverket på basis av de uppgifter som verket fortlöpande erhåller från länsstyrelserna. Ett beslut registreras inte i NVR förrän det vunnit laga kraft (det datum beslutet börjar gälla). Detta medför att inkomna beslut får ligga på bevakning till dess att överklagandetiden har gått ut eller att eventuella överklaganden har avgjorts. Det innebär i sin tur en viss fördröjning mellan tidpunkten för länsstyrelsens beslut och det att uppgifterna registreras i NVR. Sedan år 1988 har även kommunerna, efter delegering från länsstyrelsen, möjlighet att bilda naturreservat och naturvårdsområden. Sedan den 1 augusti 1991 omfattar den möjligheten även naturminnen. I den utsträckning kommunerna fattar beslut med stöd av naturvårdslagen som innehåller uppgifter som skall registreras i NVR är det respektive kommun som skall tillhandahålla uppgifterna.

Det bör påpekas att vid sidan av det datorbaserade NVR har Naturvårdsverket ett traditionellt arkivregister med handlingar rörande naturvårdsobjekt. Detta arkivregister följer NVR:s indelning beträffande objektnummer.

Tabell 2 NATIONALPARKER 1994-06-30*Table 2 National parks*

Namn	Län	Kommun	Areal (ha) totalt	Areal (ha) land	Skydds- motiv
Ängsö	AB	Norrtälje	188	73	BOKLR
Tyresta	AB	Haninge, Tyresö	1 970	1 880	BZOSXGKR
Store mosse	F	Gnosjö, Vaggeryd, Värnamo	7 850	7 491	BOESGL
Blå Jungfrun	H	Oskarshamn	191	66	GL
Norra Kvill	H	Vimmerby	111	109	BZOS
Gotska Sandön	I	Gotland	4 500	3 638	ZGL
Stenshuvud	L	Simrishamn	302	242	BZOSGKLR
Dalby Söderskog	M	Lund	37	37	BSK
Djurö	R	Mariestad	2 400	315	BZOSGKFLR
Tiveden	R, T	Karlsborg, Laxå	1 353	1 216	BSGFL
Garphyttan	T	Örebro	111	111	K
Töfsingdalen	W	Älvdalen	1 615	1 613	ZSGL
Hamra	X	Ljusdal	29	28	BS
Skuleskogen	Y	Kramfors, Örnsköldsvik	2 950	2 650	BSGL
Sånfjället	Z	Härjedalen	10 440	10 400	ZSGL
Björnlandet	AC	Åsele	1 130	1 095	SK
Abisko	BD	Kiruna	7 700	6 877	BEGFLR
Muddus	BD	Jokkmokk, Gällivare	49 340	47 880	BZOSGLR
Padjelanta	BD	Jokkmokk	198 400	167 100	BZOGKLR
Pieljekaise	BD	Arjeplog	15 340	13 998	SL
Sarek	BD	Jokkmokk	197 000	193 100	BZOGLR
Stora Sjöfallet	BD	Jokkmokk, Gällivare	127 800	118 700	BZOSGLR
Vadvetjåkka	BD	Kiruna	2 630	2 582	BGL
Summa 1994			633 386	581 200	
Summa 1993			631 332	579 238	
Summa 1992			631 332	579 238	

Kommentarer till tabell 2

1. Ca 95 % av den totala nationalparksarealen ligger inom fjällområdet i Norrbottens län (Abisko, Stora Sjöfallet, Sarek, Pieljekaise, Vadvetjåkka, Padjelanta) eller fjällnära i samma län (Muddus). Således råder en stor naturgeografisk obalans när det gäller de befintliga nationalparkerna.
2. År 1989 presenterade Naturvårdsverket en Nationalparksplan för Sverige. Denna utgör verkets förslag till nytt nationalparkssystem. Tjugo områden föreslås som nya nationalparker. Planen innebär även att ett antal befintliga nationalparker föreslås upphävas. Sammantaget kommer Nationalparksplanen, när den är genomförd, att föra med sig en jämnare representation av de olika landskapstyper som finns i Sverige och därmed också en bättre geografisk balans. Om alla förslag realiserar, kommer den totala arealen inom nationalparker att mer än trefaldigas.
3. Av den totala nationalparksarealen utgör ca 8 % vatten (se vidare tabell 8 och kommentarer till denna).
4. De flesta nationalparkerna bildades redan före Naturvårdsverkets tillkomst år 1967. De första (9 stycken) avsattes redan år 1909. Sedan 1967 har Store Mosse, Tiveden, Skuleskogen, Stenshuvud, Björnlandet, Djurö och Tyresta tillkommit.
5. Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör nationalparkernas landareal ca 21 %.
6. Skyddsmotiven förklaras på sid 8-9.
7. En ny nationalpark, Tyresta i Stockholms län, bildades 1993-07-01. Norra Kvills nationalpark har utökats sedan föregående år.

Tabell 3 NATURRESERVAT i länen 1994-06-30*Table 3 Nature reserves by county*

Län	Antal	Totalareal (ha)	Därav land- areal (ha)	Andel landareal av totalarealen (%)
AB	139	62 266	19 428	31
C	52	20 431	13 190	65
D	58	33 427	9 738	29
E	54	38 012	8 544	22
F	41	4 331	3 908	90
G	38	7 260	4 752	65
H	77	24 255	7 387	30
I	46	69 114	4 496	7
K	57	10 422	4 935	47
L	41	5 936	5 710	96
M	96	54 036	10 090	19
N	97	10 439	7 656	73
O	111	37 573	17 728	47
P	50	10 285	7 198	70
R	73	12 374	10 301	83
S	45	88 655	34 470	39
T	52	6 216	4 166	67
U	52	24 293	11 097	46
W	73	179 632	174 241	97
X	47	14 613	6 591	45
Y	60	10 519	7 188	68
Z	32	410 750	385 119	94
AC	59	741 649	675 868	91
BD	61	666 147	622 196	93
Summa 1994	1 511	2 542 634	2 055 999	81
Summa 1993	1 471	2 481 586	1 999 919	81
Summa 1991	1 381	2 277 956	1 848 455	81

Kommentarer till tabell 3

1. Ca 82 % av landarealen i naturreservat ligger i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Inom dessa län ligger merparten av reservaten i fjällområdet eller det fjällnära området (ovanför den sk skogsodlingsgränsen).
2. Även Kopparbergs län har en stor andel av den totala landarealen naturreservat, över 8 %. Till ytan dominerar fyra reservat i Dalafjällen, Drevfjällen, Fulufjället, Städjan-Nipfjället och Långfjället.
3. Ovanstående innebär att vissa naturgeografiska regioner och dessas naturtyper är klart underrepresenterade bland den skyddade arealen (se även kommentar 1 till tab. 2). Det gäller främst naturgeografiska regioner i den mellanboreala och den sydligt boreala zonen samt regioner i resten av Svealand och Götaland.
4. Av den totala reservatsarealen i landet utgör ca 19 % vatten (se vidare tab. 8 och kommentarer till denna).
5. Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör reservatlandarealen ca 73 %.
6. Sedan 1967, året då Naturvårdsverket och länsstyrelsernas naturvårdsenheter (i dag miljövårdsenheter) bildades, har antalet naturreservat ökat från 360 till 1 511. Under samma tid har den totala landarealen ökat från ca 25 000 ha till 2 056 000 ha.
7. Under de senaste åren (1980–1994) har tyngdpunkten i reservatsbildandet, både areellt och ekonomiskt, legat på skyddet av kvarvarande urskogar.
8. Under 1993/94 har 47 nya naturreservat med en totalareal på 133 454 hektar bildats. Den största ökningen har skett i Kopparbergs län (där det 8 nya naturreservat omfattar 124 036 ha).
9. Sedan 1988 har 25 naturreservat bildats genom kommunala beslut.

Tabell 4 NATURVÅRDSOMRÅDEN i länen 1994-06-30*Table 4 Nature management areas by county*

Län	Antal	Totalareal (ha)	Därav land- areal (ha)	Andel landareal av totalarealen (%)
AB	11	7 371	2 158	29
C	0	0	0	-
D	4	2 636	2 037	77
E	2	311	311	100
F	2	2 251	1 596	71
G	3	232	177	76
H	10	4 343	4 343	100
I	7	10 506	10 249	98
K	2	965	817	85
L	3	330	330	100
M	3	5 163	4 975	96
N	5	5 290	1 560	29
O	17	56 937	16 314	29
P	5	7 265	5 806	80
R	10	18 588	10 653	57
S	1	11 400	10 000	88
T	1	14 800	13 500	91
U	1	8 700	8 100	93
W	4	25 278	23 137	92
X	8	5 659	2 724	48
Y	3	6 841	5 963	87
Z	1	295	290	98
AC	6	690	210	30
BD	2	683	668	98
Summa 1994	111	196 533	125 917	64
Summa 1993	103	183 580	113 538	62
Summa 1991	96	176 725	109 615	62

Kommentarer till tabell 4

1. Skyddsformen naturvårdsområde, som infördes i naturvårdslagen 1974, utgör endast en mindre andel, 4%, av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden).
2. Den största totalarealen med naturvårdsområden återfinns i Göteborgs och Bohus län. Här återfinns många marina områden (Gullmarn och områden med grunda mjukbottenar) bland naturvårdsområdena. I Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län dominerar det stora naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten som sammantaget har en totalyta på ca 48 500 ha.
3. Av den totala arealen naturvårdsområden utgör ca 36 % vatten (se vidare tab. 8 och kommentarer till denna).
4. Lagstiftningen ger denna skyddsform en stor begränsning (föreskrifterna får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet). Någon kraftigare ökning av takten att tillskapa nya naturvårdsområden är därför inte att vänta. Skyddsformen är lämplig och skall användas i stället för reservatsbildning i de fall det inte är nödvändigt att avsevärt försvåra markanvändningen för att uppnå syftet med förordnandet. Exempel kan vara ytterskärgrårdar, marina miljöer och skogsområden för friluftslivet.
5. Under 1993/94 har 9 nya naturvårdsområden bildats. I Kalmar län har 4 NVO tillkommit.
6. Fem naturvårdsområden har bildats genom kommunala beslut under 1990-1994. De ligger i Nacka, Växjö och Södertälje.

Tabell 5 NATURMINNEN i länen 1994-06-30
Table 5 Natural monuments by county

Län	Antal
AB	142
C	30
D	24
E	99
F	65
G	85
H	214
I	28
K	77
L	27
M	24
N	38
O	50
P	70
R	98
S	25
T	64
U	45
W	149
X	6
Y	16
Z	23
AC	12
BD	20
Summa 1994	1 431
Summa 1993	1 432
Summa 1991	1 429

Kommentarer till tabell 5

1. Eftersom naturminnen i huvudsak utgörs av punktojekt är det inte meningsfullt att redovisa totalareal eller landareal för denna skyddsform. Naturminnenas andel av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, naturminnen och djurskyddsområden) är försumbar.
2. Merparten av naturminnena är avsatta genom äldre beslut och med stöd av tidigare naturvårdslagstiftning. De flesta utgörs av mer eller mindre märkliga, oftast äldre träd. Andra objekt är flyttblock och jättegrytor. Även mindre områden (vanligtvis mindre än 1 ha) som tex växtplatser för ovanliga växter eller små holmar förekommer bland naturminnena.
3. Någon betydande ökning av antalet naturminnen är inte att vänta. Under 1993/94 har 1 naturminne tillkommit och två upphävts.

Tabell 6 DJURSKYDDSOMRÅDEN i länen 1994-06-30*Table 6 Wildlife sanctuaries by county*

Län	Antal	Totalareal (ha)	Därav landareal (ha)	Andel landareal av totalarealen (%)
AB	29	1 651	505	31
C	30	4 896	333	7
D	162	8 217	852	10
E	71	9 845	810	8
F	23	458	120	26
G	6	114	33	29
H	119	6 455	1 176	18
I	12	1 502	439	29
K	70	1 548	577	37
L	59	8 647	1 189	14
M	3	622	614	99
N	22	567	201	35
O	79	6 020	1 190	20
P	46	754	227	30
R	36	4 439	3 898	88
S	34	668	147	22
T	2	232	110	47
U	10	529	453	86
W	5	152	97	64
X	24	2 600	53	2
Y	17	303	228	75
Z	13	1 756	1 115	63
AC	2	1 425	1 275	89
BD	58	48 485	45 487	94
S:a 94	932	111 882	61 129	55
S:a 93	928	113 291	61 092	54
S:a 91	890	109 019	56 910	52

Kommentarer till tabell 6

1. Knappt hälften av den sammantagna totalarealen av djurskyddsområdena utgörs av vatten.
2. Ca 74 % av den sammanlagda landarealen av djurskyddsområdena ligger i Norrbottens län. Det arealmässigt helt dominerande objektet är fågelskyddsområdet Tjälmejaure (44 000 ha).
3. De allra flesta djurskyddsområden är avsatta till skydd för fågellivet. I en del fall är områdena avsatta till skydd för sälar eller för en kombination av fågel- och sälskydd.
4. Föreskrifter om tillträdesförbud kan även meddelas inom ramen för ett förordnande om nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller naturminne. De områden som berörs av tillträdesförbud på detta sätt redovisas inte i tab. 6.
5. Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör landarealen av djurskyddsområdena ca 2 %.
6. Under 1993/94 har 12 nya djurskyddsområden med en totalareal på 105 hektar (landareal: 36 ha) bildats. Dessa ligger i Uppsala län. Samtidigt har 7 djurskyddsområden med en totalareal på 856 ha i Uppsala, Hallands och Kopparbergs län upphävts.

Tabell 7 HUVUDSAKLIGA SKYDDSMOTIV 1994-06-30
Table 7 Main reasons for protection

Motiv	Beteckning	Antal objekt (NP, NR, NVO)
Botanik	B	790
Zoologi (exkl ornitologi)	Z	256
Ornitologi	O	349
Ekologi (allmän, övrig terrester)	E	245
Skoglig ekologi	S	352
Limnisk ekologi	Li	38
Marin ekologi	M	23
Geovetenskap	G	528
Hydrologi	H	54
Kulturhistoriskt/ -miljö	K	350
Pedagogik	P	44
Forskningsområde (referensområde)	F	23
Landskapsbild	L	509
Friluftsliv	R	826

Kommentarer till tabell 7

(Se även läsanvisningarna under "skyddsmotiv" sid 8 ff.)

1. Varje objekt har oftast flera olika skyddsmotiv. Summan av kolumnen "Antal objekt" överstiger således vida summan av antalet nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden. Redovisningen ger dock en god bild av hur ofta olika skyddsmotiv är angivna i besluten.
2. Endast de skyddsmotiv som uttryckligen finns angivna i respektive förordnandebeslut, vanligtvis under rubriken "syftet/ändamålet med nationalparken/naturreservatet/naturvårdsområdet", har registrerats i NVR.
3. De skyddsmotiv som oftast finns angivna i besluten är i frekvensordning friluftsliv, botanik, ekologi, geovetenskap och landskapsbild.
4. Förhållandevis få områden har skyddats uttryckligen utifrån motiven limnisk ekologi, marin ekologi, hydrologi, referensområde och pedagogik. Självfallet tillgodoses de tre sistnämnda motiven i viss utsträckning i de skyddade områdena utan att dessa motiv uttryckligen är angivna i besluten. Däremot är genuint marina och limniska objekt ovanliga bland hittills skyddade områden.
5. I drygt 50% av de skyddade områdena är friluftsliv angivet som ändamålet, eller ett av ändamålen, med förordnandet.

Tabell 8 NATURTYPER INOM NATIONALPARKER, NATURRESERVAT OCH NATURVÅRDSOMRÅDEN 1994-06-30

Fördelning av naturtyper inom skyddade områden (NP, NR, NVO). Anges i totalareal (ha) samt i procent av den skyddade arealen. Länsvis.

Table 8 Nature types in national parks, nature reserves, and nature management areas by county

Län	Bokskog		Lövskog		Blandskog		Barrskog		Myr		Jordbruksmark (åker, kultur- betesmark)		Vegetations- täckt öppen fastmark		Substrat- dominerad mark		Vatten		Övrigt	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
AB	-	-	2 206	3	2 468	3	8 640	12	370	1	2 588	4	970	1	5 904	8	48 257	67	393	1
C	-	-	591	3	2 319	11	5 334	26	2 604	13	1 269	6	542	3	372	2	7 241	35	159	1
D	-	-	756	2	886	2	5 246	15	221	1	1 637	5	525	1	2 231	6	24 288	67	274	1
E	-	-	687	2	633	2	4 533	12	140	0	671	2	1 338	3	807	2	29 468	77	47	0
F	82	1	324	2	530	4	3 317	23	8 129	56	281	2	277	2	25	0	1 437	10	31	0
G	125	2	158	2	320	4	2 019	27	1 883	25	251	3	130	2	11	0	2 563	34	32	0
H	32	0	959	3	137	0	2 779	10	540	2	660	2	1 266	4	1 119	4	16 995	59	4 414	15
I	-	-	51	0	16	0	6 934	8	590	1	26	0	8 164	10	2 053	2	65 737	78	549	1
K	721	6	2 002	18	214	2	970	9	63	1	150	1	1 416	12	39	0	5 634	49	178	2
L	731	11	477	7	209	3	1 560	24	71	1	1 666	25	1 265	19	227	3	286	4	78	1
M	46	0	3 316	6	519	1	2 494	4	313	1	3 509	6	3 952	7	439	1	44 139	75	509	1
N	345	2	824	5	623	4	1 968	13	639	4	538	3	3 372	21	901	6	6 508	41	11	0
O	41	0	3 840	4	1 240	1	7 248	8	1 304	1	3 925	4	4 684	5	11 605	12	60 468	64	155	0
P	11	0	368	2	415	2	7 269	41	4 228	24	120	1	315	2	252	1	4 546	26	26	0
R	5	0	1 465	4	1 593	5	9 405	28	2 122	6	3 990	12	1 016	3	359	1	12 092	36	1 317	4
S	-	-	773	1	1 264	1	37 289	37	2 437	2	338	0	232	0	2 137	2	55 584	56	2	0
T	-	-	403	2	178	1	14 714	65	3 152	14	41	0	463	2	6	0	3 486	16	36	0
U	-	-	1 324	4	2 253	7	10 135	31	1 843	6	2 086	6	1 352	4	189	1	13 796	42	16	0
W	-	-	12 316	6	1 426	1	86 817	42	22 645	11	788	0	64 647	31	10 292	5	7 534	4	61	0
X	-	-	603	3	2 894	14	3 268	16	1 778	9	196	1	172	1	419	2	10 956	54	12	0
Y	-	-	76	0	1 989	10	7 817	38	1 185	6	1 313	6	80	0	3 303	16	4 508	22	38	0
Z	-	-	26 691	6	109	0	121 568	29	37 323	9	115	0	59 193	14	150 811	36	25 677	6	-	-
AC	-	-	207 685	28	7 149	1	91 508	12	86 556	12	982	0	211 185	28	72 104	10	66 296	9	6	0
BD	-	-	149 720	12	30 994	2	295 543	23	128 621	10	0	0	463 902	37	103 935	8	91 938	7	386	0
94:	2 140	0	417 613	12	60 375	2	738 375	22	308 756	9	27 137	1	830 458	25	369 536	11	609 436	18	8 729	0
93:	1 757	0	412 464	13	59 350	2	709 293	22	298 105	9	26 504	1	811 613	25	366 585	11	603 803	18	7 027	0
91:	1 676	0	388 314	13	58 358	2	647 742	21	271 677	9	26 688	1	773 250	25	365 371	12	548 732	18	4 195	0

Anm.: Naturtyperna i Tivedens nationalpark har inte kunnat fördelas på län, utan har i sin helhet förts på Örebro (T) län.

Kommentarer till tabell 8

1. Följande definitioner gäller för de redovisade naturtyperna.

För gränsdragningen mellan skog och myr gäller att inom begreppet skog inryms produktiv skogsmark (även hyggen) samt impediment bevuxna med träd (skogsklädda myrar, hållmarker). Med myr avses öppen myr samt myr med marträäd.

Bokskog

Avser bokskog så som den definierades i Lagen om bevarande av bokskog (SFS 1974:434).

Lövskog

Avser all lövskog utom bokskog. Som lövskog anges även lövskog med ett inslag av barrträd som högst uppgår till ca 30 % av virkesförrådet. Här ingår även trädbevuxta hagmarker, t ex ekhagar, med en kronslutenhet ≥ 30 %. Alla lövängar registreras under vegetationstäckt öppen fastmark.

Blandskog

Avser barr/lövblandad skog där inslaget av lövtäd utgör ca 30 – 70 % av virkesförrådet.

Barrskog

Avser barrskog samt barrskog med ett inslag av lövträd som uppgår till högst 30 % av virkesförrådet.

Myr

Avser våtmarker av typen mosse, kärr, blandmyrar m m. Våta och fuktiga ängstyper registreras under vegetationstäckt öppen fastmark.

Jordbruksmark

Avser åkermark, d v s mark som använts för öppen växtodling (t ex spannmål) eller som vall, samt kultiverad betesmark. Med sådan avses betesmark som normalt blir förbättrad genom markbearbetning och andra kulturåtgärder (insådd etc). Naturlig betesmark ingår i naturtypen vegetationstäckt öppen fastmark.

Vegetationstäckt öppen fastmark

Avser öppna hedtyper där risväxter ingår, t ex lavhed, ljunghed och gräshed samt öppna ängstyper med dominerande inslag av gräs och örter t ex torräng, våtäng, högörtäng, löväng och hagmarker med kronslutenhet ≤ 30 %.

Substratdominerad mark

Avser impedimentartad mark som nästan helt

saknar högre vegetation t ex hållmark, blockmark, rasmark, strandklapper och sandstrand. Alvarmark redovisas dock under "Övrigt".

Övrigt

Avser de naturtyper som inte ingår i de som definierats ovan.

2. Föreliggande indelning i NVR av naturtyper har vissa uppenbara brister. De största är följande.

- Ädellövskog, enligt ädellövskogslagens definition, redovisas inte separat.
- Indelningen tar ingen hänsyn till om naturtypen i fråga är hävdberoende eller ej. Detta är en stor brist särskilt när det gäller de naturligt gräsbärande markerna. Observera t ex att inom kategorin "vegetationstäckt öppen fastmark" ryms både naturliga, ej hävdberoende gräsmarker i fjällen och hävdberoende gräsmarker i Götaland och Svealand.
- Redovisningen ger inte heller som en följd av ovanstående någon uppgift om hur stora arealer av de naturligt gräsbärande arealerna inom skyddade objekt som i dag hävdas genom bete eller slätter. Se dock även punkt 6.
- Indelningen är mycket grov, t ex när det gäller myrar. En finare indelning av bl a denna naturtyp hade varit önskvärd.

Trots ovanstående brister ger redovisningen grov bild av fördelningen av olika naturtyper inom de skyddade områdena.

3. Redovisningen ger ingen uppfattning om hur stor andel av respektive naturtyp som har ett fullgott skydd, eller vård, inom den skyddade arealen. Inom nationalparkerna måste de ingående naturtyperna sägas ha ett totalt skydd. Här föreligger heller i regel inte problemet med att upprätthålla en erforderlig hävd.

I naturreservaten däremot har varje reservat sina egna "skräddarsydda" föreskrifter. Detta innebär i praktiken att t ex skogsmarken inom reservaten i många fall helt saknar skydd eller endast har begränsat skydd (se vidare tabell 9 och kommentarer till denna).

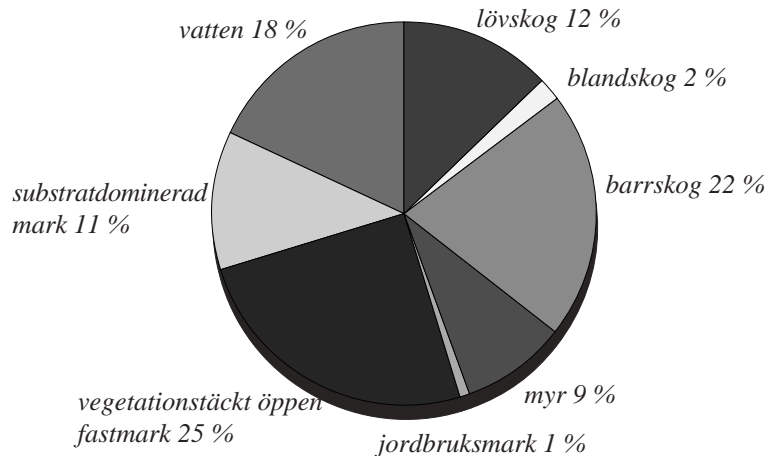
Skyddsformen naturvårdsområde har en given begränsning beträffande omfattning av skyddet av förekommande naturtyper genom att föreskrifterna inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet.

4. Det har inte ansetts meningsfullt att redovisa fördelningen av naturtyper inom djurskyddsområden och naturminnen. Den förstnämnda skyddskategorin medför inget skydd för själva naturtypen i fråga (se vidare avsnittet om

naturvårdslagen). Naturminnenas areal är försumbar bredvid nationalparkernas, naturreservatens och naturvårdsområdenas areal.

5. Observera att inom skogskategorierna ryms även impedimentskogar. Genom att jämföra med uppgifterna i tabell 9 får man en uppfattning av hur stor andel som utgörs av impedimentskogar.
6. Enligt Miljöbandet i Sveriges Nationalatlas pågår markhävd i 569 naturreservat och dessa innehåller sammanlagt 25 900 ha naturliga slätter och betesmarker.
7. Separata uppgifter om naturtyper inom nationalparker, naturreservat resp. naturvårdsområden återfinns i SNVs "Skyddad natur".

8. Tivedens nationalpark redovisas helt och hållet under Örebro län trots att ca en tredjedel av nationalparken ligger i Skaraborgs län.
9. Av den sammanlagda skyddade totalytan utgör nationalparkerna 19 %, naturreservaten 75 % och naturvårdsområdena 6 %.
10. De dominerande naturtyperna inom skyddade områden är vegetationstäckt öppen fastmark (25 %) och barrskog (22 %). 18 % utgörs av vatten.
11. Naturtypernas procentuella fördelning i form av ett cirkeldiagram får följande utseende.

12. Den geografiska obalans som råder när det gäller skyddade områden avspeglas givetvis även i den geografiska fördelningen av olika naturtyper. T ex återfinns en stor del (42 %) av de skyddade myrarna i Norrbottens län. Av barrskogarna ligger ca 40 % i samma län.
13. Bland lövskogarna dominerar helt och hållet fjällområdets fjällbjörkskogar. Ca 86 % av lövskogsarealen återfinns i Västerbottens och Norrbottens län. I Svealand och Götaland är den skyddade arealen lövskog förhållandevis blygsam (32 800 ha).

Nationalparker

14. Nationalparkerna utgör 19 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).
15. Den naturtyp som överlägset dominerar inom nationalparkerna är vegetationstäckt öppen fastmark (61 %). I flera av Norrbottens nationalparker dominerar denna naturtyp.
16. Av arealen myr inom nationalparkerna ligger ca 63 % inom Muddus.
17. Den obalans som råder när det gäller den geografiska spridningen av nationalparkerna återspeglas självklart även i den geografiska fördelningen av olika naturtyper (se även kommentar 1 till tabell 2).
18. Bokskog liksom jordbruksmark finns i nationalparkerna, med undantag av 1 ha bokskog i Dalby Söderskog, endast i Stenshuvud nationalpark.

Naturreservat

19. Naturreservaten utgör 75 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).
20. Inom naturreservaten dominerar naturtypen barrskog (25 %). Av denna ligger ca 76 % i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Observera att arealuppgifterna i denna tabell inte säger något om hur stora ytor produktiv skogsmark som har ett fullgott skydd. Detta redovisas i stället i tabell 9.
21. Ca 11 % av arealen inom naturreservaten utgörs av myr. Av denna yta ligger ca 84 % i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.
22. Endast 17 % av naturreservatsarealen utgörs av vegetationstäckt öppen fastmark.

Naturvårdsområden

23. Naturvårdsområdena utgör 6 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).
24. Inom naturvårdsområdena dominerar naturtyperna barrskog (35 %) och vatten (36 %).
25. Skogen inom naturvårdsområdena har inte något skydd mot pågående markanvändning, d v s skogsbruk.
26. Naturvårdsområden saknas i Uppsala län.

Tabell 9 Skyddad produktiv skogsmark 1994-06-30 inom naturreservat
Table 9 Protected productive forest land in nature reserves

<i>Skogstyp</i>	<i>ha</i>
Skyddsföreskrifter	
<i>Barrskog</i>	
Totalt skydd	424 793
Begränsat skydd	28 188
Inget skydd	46 613
<i>Blandskog</i>	
Totalt skydd	5 648
Begränsat skydd	4 366
Inget skydd	32 400
<i>Lövskog</i>	
Totalt skydd	4 176
Begränsat skydd	6 236
Inget skydd	2 701
<i>Bokskog</i>	
Totalt skydd	560
Begränsat skydd	830
Inget skydd	275
<i>Produktiv skogsmark alla kategorier</i>	
Totalt skydd	435 177
Begränsat skydd	39 620
Inget skydd	81 989

Kommentarer till tabell 9

1. Begreppet produktiv skogsmark definieras som skogsmark som kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar. Samma definition anges i skogsvårdslagen.
2. Indelningen i de tre kategorierna totalt, begränsat respektive inget skydd har sin grund i att varje naturreservat har sina egna, unika föreskrifter. Det innebär att skogen är skyddad mot skogsbruk i olika utsträckning i olika reservat. Skyddsbestämmelserna har därför grupperats i följande tre kategorier.

Totalt skydd

Innebär ett fullständigt förbud mot skogsbruk, dvs i princip fri vegetationsutveckling i riktning mot naturskog/urskog. De allra flesta av objekten har redan i dag mycket höga värden som

naturskog/urskog, i vissa fall handlar det om att på sikt tillskapa sådana värden. Inom denna kategori ryms de objekt som staten genom Naturvårdsverket har förvärvat och nu äger men även objekt där intrångsersättning för utebliven rätt till skogsbruk har utbetalats till markägarna.

Begränsat skydd

Meddelade föreskrifter begränsar i högre eller lägre grad möjligheten att bedriva ett rationellt skogsbruk. Som exempel kan nämnas kalavverkningsförbud, föreskrifter om överhållning av skogen, kontinuerligt lövskogsbruk eller hyggestorleksbegränsning. Ett modifierat skogsbruk kan alltså bedrivas inom dessa objekt. Objekt som primärt har avsatts med friluftslivet som motiv och där skogen inte har höga vetenskapliga värden (ekologiska, botaniska o s v) återfinns oftast i denna kategori.

Inget skydd

Inga föreskrifter meddelade som begränsar möjligheterna att bedriva ett rationellt skogsbruk. Däremot kan reservatsbeslutet innehålla föreskrifter som medför tillståndsplikt att utföra vissa åtgärder inom skogsbruket.

Observera att olika kategorier kan förekomma inom samma objekt i de fall föreskrifterna är olika inom respektive delar av reservatet.

3. Tabell 9 redovisar det faktiska skyddet av produktiv skogsmark inom naturreservaten. De naturtypsarealer med skog som redovisas i tabell 8 innehåller dels impedimentytor, dels ytor där föreskrifterna endast medför begränsat skydd eller t o m inget skydd.
4. De redovisade skogstyperna definieras på följande sätt.

Barrskog

Avser barrskog med ett inslag av lövträd som uppgår till högst ca 30 % av virkesförrådet.

Blandskog

Avse barr/lövblandad skog där inslaget av lövträd utgör ca 30–70 % av virkesförrådet.

Lövskog

Avser all lövskog utom bokskog. Som lövskog anges även lövskog med ett inslag av barrträd som högst uppgår till ca 30 % av virkesförrådet.

Bokskog

Avser bokskog enligt definitionen i Lag om bevarande av bokskog (SFS 1974:434).

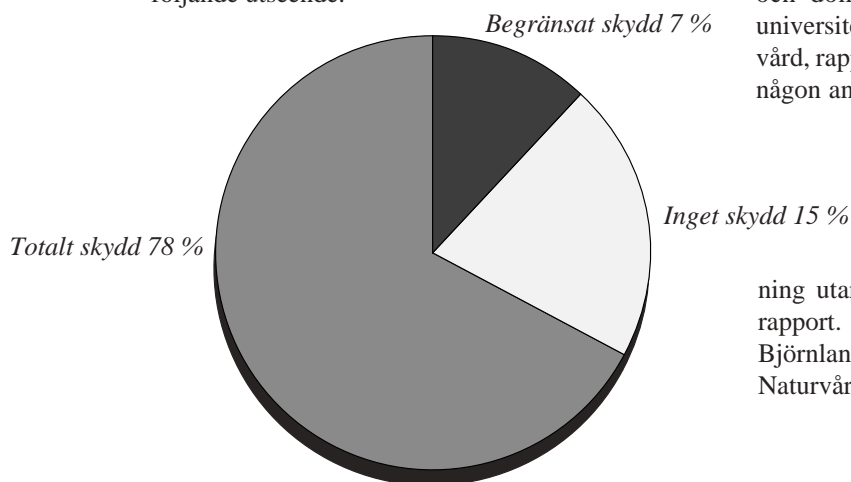
5. I och med att impedimenten inte är medräknade i tabell 9 är det en differens mellan uppgifterna i dessa tabeller och uppgifterna som redovisas i tabell 8. Text finns det i Västerbottens län drygt

207 700 ha lövskog inom reservaten men endast 52 ha av denna är produktiv. Förklaringen ligger i att praktiskt taget all lövskog inom reservaten i detta län utgörs av improduktiv fjällbjörkskog.

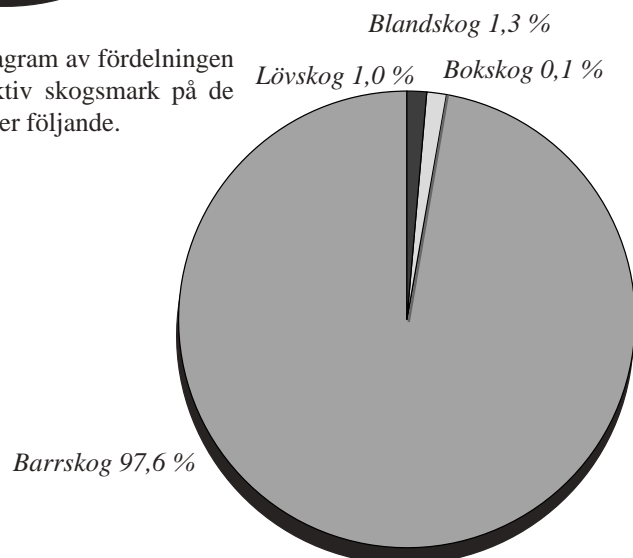
6. Bedömningen av vad som är produktiv skogsmark respektive impediment är alltid förknippat med vissa problem. Stora arealer med fjällnära skog (skog ovanför skogsodlingsgränsen) har en produktionskapacitet som ligger på gränsen mellan produktiv skogsmark och impediment. Inom större skogs- och myrmosaiker och i skärgårdar finns samma problem.

För de reservat där sedvanlig skogsindelning har saknats bygger uppgifterna på uppskattningar vilka oftast utförts av länsstyrelsetjänstemän med god kännedom om respektive objekt. En viss osäkerhet råder därför beträffande uppgifter om arealer produktiv skogsmark i respektive objekt och särskilt de som är belägna ovan skogsodlingsgränsen. De felkällor som kan ha sin grund i ovanstående problem påverkar dock knappast de sammanlagda arealuppgifterna för länen och landet.

7. Ett cirkeldiagram med fördelningen av kategorierna totalt, begränsat respektive inget skydd har följande utseende.

8. En redovisning i cirkeldiagram av fördelningen av totalt skyddad produktiv skogsmark på de olika skogskategorierna ger följande.

9. Av den sammanlagda totalt skyddade barrskogsarealen inom naturreservaten ligger ca 93 % i de tre länen Jämtland, Västerbotten och Norrbotten. Inom dessa län ligger merparten av den skyddade produktiva skogsmarken inom den fjällnära skogen, d v s ovanför skogsodlingsgränsen.

10. Tabell 9 redovisar endast skyddad produktiv skogsmark inom naturreservaten. Naturvårdsområdena är inte relevanta att ta med i detta sammanhang eftersom föreskrifterna där inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet. Med andra ord kan föreskrifter angående skogsbruket meddelas i mycket begränsad omfattning i ett naturvårdsområde.

11. Den produktiva skogsmarken inom nationalparkerna har däremot ett totalt skydd. I NVR finns uppgifter om den totala arealen av olika naturtyper (inkluderande impedimenten), tex barrskog, lövskog o s v (tabell 8). Kardell & Ekstrand vid Sveriges Lantbruksuniversitetet har gjort en uppskattning av den produktiva skogsmarken inom respektive nationalpark (Kardell, L. & Ekstrand, A 1990. Skyddad skog i Sverige, Areal och virkesförråd inom nationalparker, naturreservat och domänreservat — Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för skoglig landskapsvård, rapport 48). Naturvårdsverket har inte haft någon anledning att ifrågasätta denna uppskatt-

ning utan uppgifterna nedan bygger på SLUs rapport. Arealen för nationalparkerna Tyresta, Björnlandet och Djurö har dock uppskattats av Naturvårdsverket.

<i>Nationalpark</i>	<i>Produktiv skogsmark (ha)</i>
Abisko	—
Stora Sjöfallet	500
Sarek	200
Pieljekaise	—
Sånfjället	3 000
Hamra	21
Ängsö	59
Garphyttan	102
Gotska Sandön	2 913
Dalby Söderskog	37
Vadvetjåkka	—
Blå Jungfrun	27
Norra Kvill	105
Töfsingdalen	989
Muddus	21 570
Padjelanta	—
Store Mosse	727
Tiveden	1 016
Skuleskogen	1 230
Stenshuvud	130
Björnlandet	990
Djurö	172
Tyresta	837
Summa	34 625

12. Till vad som hittills har skyddats kan även läggas den produktiva skogsmark som för naturvårdsändamål har säkrats genom köp eller intrångsersättningsavtal men där ett lagstadgat förordnande av olika anledningar ännu inte kommit till stånd. Till denna kategori hör uppskattningsvis 8 000 ha (1994-06-30).
13. När man diskuterar hur mycket som har skyddats av produktiv skogsmark kan man inte bortse från de s.k. domänreservaten (se s 3). Domänreservaten nedanför skogsodlingsgränsen omfattade 30 juni 1994 ca 30 000 ha produktiv skogsmark (Assi-Domän AB). Uppgift om arealen ovanför skogsodlingsgränsen är betydligt osäkrare men uppskattas till ca 265 000 ha.
14. Sammantaget ser en redovisning av ovanstående ut på följande sätt:

	<i>Produktiv skogsmark (ha)</i>	<i>Andel av Sveriges produktiva skogsmarksareal (%)</i>
Naturresevat (totalt skydd)	435 177	1,9
Nationalparker	34 625	0,1
Säkrat men ej lagstadgat skydd	8 000	<0,1
Domänresevat	295 000	1,3
Summa	772 802	3,4

Sveriges produktiva skogsmarksareal uppgår till ca 23 414 000 ha (*Skogsstatistisk årsbok*, Skogsstyrelsen 1991). Sammantaget utgör ovanstående kategorier 3 % av Sveriges produktiva skogsmarksareal. Den skyddade produktiva skogsmarksarealen inom nationalparker och naturresevat omfattar dock endast knappt 2 % av Sveriges totala produktiva skogsmarksareal.

Enligt Naturvårdsverkets beräkningar ligger uppskattningsvis ca 88 % av ovan redovisade areal om 773 000 ha ovanför skogsodlingsgränsen. Nedanför skogsodlingsgränsen är endast 0,5 % av den produktiva skogsmarksarealen skyddad, säkrat eller domänresevat.

Den som önskar ta del av ytterligare uppgifter kring skyddad produktiv skogsmark hänvisas till ovan nämnda rapport av Kardell och Ekstrand.

Tabell 10 Skyddade våtmarker inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1994-06-30, hektar

Table 10 Protected wetlands in national parks, nature reserves, and nature management areas, area in hectares by county

Län	Skyddad myr	Total myrareal (1991)	Andel med skydd	Våtmarker i sk. myrar av riksintresse	Förslag till utökning	Andel skyddad efter utökning
AB	370	19 400	0,9%	28	378	2,1%
C	2 604	64 500	4,0%	3 065	931	6,2%
D	221	32 000	0,7%	99	859	3,0%
E	140	74 700	0,2%	34	1 463	2,0%
F	8 129	166 400	4,9%	9 347	10 818	12,1%
G	1 883	183 600	1,0%	2 894	5 115	4,4%
H	540	86 300	0,6%	199	2 571	3,2%
I	590	7 900	7,5%	1 331	1 406	34,6%
K	63	20 700	0,3%	365	307	3,2%
L	71	60 400	0,1%	120	2 867	4,9%
M	313	11 200	2,8%	262	142	3,6%
N	639	90 800	0,7%	1 382	4 050	6,0%
O	1 304	29 800	4,4%	417	727	3,8%
P	4 228	164 400	2,6%	4 705	10 673	9,4%
R	2 185	81 300	2,6%	1 655	4 533	7,6%
S	2 437	248 300	1,0%	1 696	10 128	4,8%
T	3 152	96 100	3,3%	2 481	1 568	4,2%
U	1 843	59 100	3,1%	2 710	4 012	11,4%
W	22 645	559 000	2,2%	5 491	25 965	5,6%
X	1 778	264 900	0,6%	1 257	10 153	4,3%
Y	1 185	284 200	0,4%	628	6 838	2,6%
Z	37 323	965 100	3,9%	6 449	39 474	4,8%
AC	86 556	1 139 100	7,6%	49 764	38 410	7,7%
BD	128 621	1 634 500	7,9%	..	..	..
Summa 94	308 820	5 345 000	5,6%	96 379	183 388	7,5%

Kommentarer till tabell 10

1. Tabell 10 har hämtats från "Den biologiska mångfaldens status i Svenska våtmarker" av Michael Löfroth, Naturvårdsverket. Siffermaterialet baseras på Naturvårdsverkets våtmarksinventering. Norrbottens län är ännu inte inventerat.
2. Uppgifterna om den totala myrarealen har hämtats från riksskogstaxeringen och avser år 1991.
3. I den femte kolumnen redovisas våtmarksytan i skyddade (Np, nr, nvo, nm) myrar av riksintresse enligt myrskyddsplanen. Där ingår även en mindre del ej torvbildande våtmarker. Därigenom kan i vissa fall större arealer redovisas i kolumn fem än i kolumn två.
4. I Myrskyddsplan för Sverige finns förslag till utökningar av skyddade våtmarker. Dessa förslag redovisas i kolumn sex.
5. Andelen skyddade våtmarker är högst i Norrbottens och Västerbottens län, där även de största arealerna i absoluta tal återfinns.
6. Om förslagen till utökningar av den skyddade våtmarksarealen går igenom kommer andelen skyddade våtmarker i riket utom Norrbottens län att uppgå till 7,5 procent.
7. För särredovisning av olika våtmarkstyper hänvisas till Michael Löfroths PM. SCB och SNV planerar att ge ut ett Statistiskt meddelande om våtmarker.

Tabell 11 NATURVÅRDSFÖRVALTARE inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1994-06-30

Table 11 Nature conservation managers in national parks, nature reserves, and nature management areas, no. of objects by county

Redovisas länsvis och som antal objekt med viss kategori naturvårdsförvaltare.

Län	Staten	Kommun	Privat	Totalt
AB	103	32	87	222
C	37	6	10	53
D	48	10	5	63
E	43	12	1	56
F	32	7	5	44
G	42	7	8	57
H	87	3	0	90
I	50	3	4	57
K	44	8	7	59
L	36	2	7	45
M	90	10	7	107
N	72	22	12	106
O	72	34	24	130
P	43	4	8	55
R	60	13	16	89
S	44	2	0	46
T	43	10	4	57
U	37	15	4	56
W	67	13	4	84
X	46	12	14	72
Y	49	11	4	64
Z	30	5	0	35
AC	58	5	4	67
BD	65	3	2	70
Summa 94	1298	249	237	1784
Summa 93	1 275	244	287	1 806
Summa 91	1 213	231	272	1 716

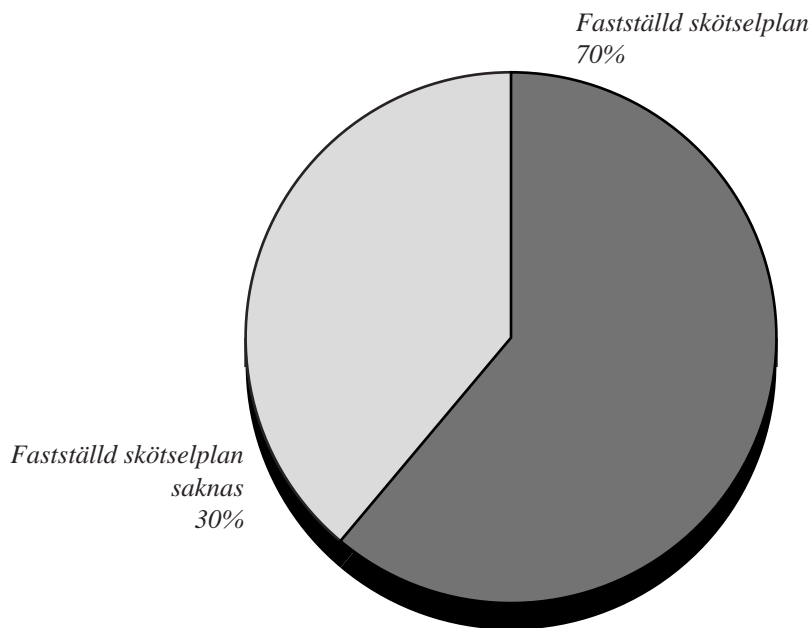
Kommentarer till tabell 11

1. Vissa objekt har flera naturvårdsförvaltare, t ex markägaren och skogsvårdsstyrelsen. Den totala summan objekt i tabellen är därför högre än summan av nationalparkerna, naturreservaten och naturvårdsområdena.
2. Regionala naturvårdsstiftelser redovisas under kategorin "privat".
3. Naturvårdsverket har under år 1990 givit ut allmänna råd kring Förvaltning av naturvårdsobjekt

(Naturvårdsverket Allmänna råd 90:8). Sammanfattningsvis framhålls där att länsstyrelsen måste ta ett genomgripande ansvar för naturvårdsförvaltningen och göra de förändringar av organisationen som kan ge bästa naturvårdsnytta i relation till kostnaderna. En översyn av organisationen sker därför nu i ett stort antal län. I tabellen redovisas endast de förändringar som hade vunnit laga kraft 940630.

Skötselplaner Management plans

1. Enligt naturvårdsförordningen skall en skötselplan i princip ingå i varje beslut om bildande av naturreservat eller naturvårdsområde. I många äldre reservatsbeslut, och i viss mån beslut om naturvårdsområden, saknas dock skötselplan. Naturvårdsverket har i samarbete med länsstyrelserna under senare hälften av 1980-talet genomfört en särskild satsning på att ta fram och fastställa skötselplaner för de naturreservat/naturvårdsområden som saknar sådana.
2. För ett stort antal objekt finns förslag till skötselplan framtagen men dessa är ännu inte fastställda. Resultatet av ovan nämnda satsning kommer därför inte att synas helt och hållet förrän om något år. Oftast tar det en viss tid (remissarbete m m) mellan det att ett förslag finns framme och att fastställelse sker.
3. Läget sammantaget när det gäller naturreservat och naturvårdsområden kan illustreras på följande sätt genom ett cirkeldiagram.

Tabell 12 Djur- och växtarter fridlysta i hela riket 1993-06-30*Table 12 Animal and plant species which are protected in the whole country*

Objekt-nummer	Namn	Laga kraft datum
<i>I. Djurarter</i>		
0007001	Slätsnok (<i>Coronella austriaca</i>)	1985-10-07
0007002	Sandödla (<i>Lacerta agilis</i>)	1985-10-07
0007003	Större vattensalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	1985-10-07
0007004	Klockgroda (<i>Bombina bombina</i>)	1985-10-07
0007005	Lökgroda (<i>Pelobates fuscus</i>)	1985-10-07
0007006	Stinkpadda (<i>Bufo calamita</i>)	1985-10-07
0007007	Grönfläckig padda (<i>Bufo viridis</i>)	1985-10-07
0007008	Lövgroda (<i>Hyla arborea</i>)	1985-10-07
0007009	Långbensgroda (<i>Rana dalmatina</i>)	1985-10-07
0007010	Gölgroda (<i>Rana lessonae</i>)	1985-10-07
<i>II. Växtarter</i>		
0005001	Samtliga orkidéer (familjen <i>Orchidaceae</i>)	1992-04-07

Kommentarer till tabell 12

1. Tabellen redovisar endast de djur- och växtarter som är fredade med stöd av naturvårdslagen. Naturvårdslagens fridlysningsbestämmelser är inte tillämpliga på de djurgrupper vars fredande regleras av annan lagstiftning. Jaktlagstiftningen reglerar fredning och jakt av vilda däggdjur och fåglar. Enligt denna är alla vilda däggdjur och fåglar fredade och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag. När vilda däggdjur och fåglar är fredade gäller fredningen också deras ägg och bon. Alla vilda däggdjurs- och fågelarter är således fredade med undantag av dem som uttryckligen får jagas. Fiskarter och vissa kräftdjursarter kan fredas med det regelverk som finns på fiskeområdet.
2. För de arter som redovisas i tabell 12 är det förbjudet att döda, skada eller fånga vilt levande djur. Samma gäller att borttaga eller skada sådant djurs ägg, rom eller bo. Det är förbjudet att inom landet plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt växande exemplar av samtliga arter av orkidéer. Förbudet gäller även att ta bort sådana växtarters frön.
3. Utöver de arter som är skyddade i hela riket är ett stort antal växtarter och ett antal djurarter skyddade i ett eller flera län. Förteckningar över dessa arter kan erhållas från Naturvårdsverket eller respektive länsstyrelse.

Kostnader

Statens kostnader för naturvården består dels av kostnader för förvaltning av befintliga nationalparker och naturreservat m.m., dels av kostnader för markinlösen då nya reservat och parker m.m. bildas. De senare kostnaderna kan bestå dels av köp, dels av ersättning till markägaren för intrång, dels bidrag till kommuners och stiftelsers förvärv av mark för naturvårdsändamål.

Kostnaderna för förvaltning av befintliga reservat och nationalparker fördelas via länsstyrelserna. Under budgetåret 1993/94 uppgick tillgängliga medel till 86,9 miljoner kr.

För att säkra skyddade områden avsattes under 1993/94 ca 185,7 milj. kr. Av detta avser 124,0 milj. kr

köp, 39,0 milj. kr ersättning för intrång, 7,6 milj. kr bidrag, 6,1 milj. kr restaurering av Draven och Hornborgasjön samt 9,1 milj. kr utredningskostnader. Drygt en fjärdedel av kostnaden avser urskogar. Övriga skogar står för 20 procent av kostnaden och skogs-/myrmosaiker 42 %.

En fördelning på län av kostnaderna för köp, intrångsersättning och bidrag framgår av tabell 13, där även den areal som säkrats under året redovisas. Eftersom uppgifterna avser både befintliga och blivande parker och reservat stämmer de inte med arealuppgifterna i övriga tabeller.

Tabell 13 Kostnader för säkrade områden 1993/1994, tkr
Table 13 Costs for safety-bolt areas fiscal year 1993/94, 1000 SEK

Län	Köp	Intrång	Bidrag	Summa	Area, ha
AB	20	480	0	500	39
C	40	2 935	1 750	4 725	287
D	110	0	0	110	8
E	350	1 255	1 083	2 688	175
F	2 100	1 694	0	3 794	388
G	8 727	1 392	0	10 119	444
H	277	655	0	932	53
I	336	0	0	336	48
K	540	200	200	940	83
L	7 225	25	0	7 250	334
M	13 207	30	3 700	16 937	1 033
N	2 246	275	0	2 521	129
O	280	1 525	0	1 805	112
P	676	0	675	1 351	183
R	98	0	0	98	19
S	2 724	255	0	2 979	382
T	0	145	150	295	22
U	1 200	884	0	2 084	154
W	15 828	235	0	16 063	3 422
X	1 862	1 400	0	3 262	144
Y	326	0	0	326	20
Z	22 153	0	0	22 153	4 528
AC	42 835	25 570	0	68 405	11 518
BD	868	0	0	868	29
Sverige	124 028	38 955	7 558	170 541	23 554

Internationell utblick

Jämförbarheten mellan olika länders statistik om skyddad natur är inte god. Detta beror bl.a. på att lagstiftningen varierar mellan olika länder, att den institutionella strukturen är olika och att länderna har olika behov och prioriteringar.

Internationella Naturvårdsunionen (IUCN) har gjort ett försök till sammanställning av skyddad natur, där skyddade områden som är över 10 km² klassificeras i fem olika kategorier. Uppgifterna i tabell 14 baseras på denna klassificering och har hämtats ur internationella statistiksammanställningar utgivna av FN och OECD.

Eftersom endast objekt som är större än 10 km² (eller mindre öar) ingår, finns ingen överensstämmelse med de officiella nationella uppgifter för Sverige som lämnas i detta meddelande.

I flera europeiska länder är uppemot en femtedel av arealen skyddad i någon form. Andelen i Sverige är 4 %.

Beräknas de skyddade arealerna per invånare har de glesbebyggda nordiska länderna stora värden jämfört med EU-länderna.

Tabell 14 Skyddad natur i ett antal europeiska länder omkring 1990
Table 14 Protected nature in some European countries around 1990

Land	Nationalparker		Skyddad natur			
	Antal	Area, km ²	Antal	Area, km ²	% av area	ha/1000 inv
<i>Europeiska unionen</i>						
Belgien	-	-	2	718	2,4	7,2
Danmark	-	-	65	4 225	9,8	82,2
Frankrike	5	2 613	80	7 787	8,7	84,7
Grekland	8	526	20	1 037	0,8	10,2
Irland	3	225	6	268	0,4	7,7
Italien	3	1 259	108	13 006	4,3	22,6
Luxemburg	-	-	..	..		
Nederländerna	1	54	68	3 550	9,5	23,7
Portugal	2	994	21	4 536	4,9	46,0
Spanien	9	1 228	161	35 111	7,0	90,1
Storbritannien	1	41	138	46 392	18,9	80,8
Tyskland (ö+v)	1	131	279	49 541	13,9	62,3
<i>Övriga nordiska länder</i>						
Sverige	15	5 892	99	17 584	3,9	205,4
Finland	17	3 541	35	8 073	2,4	161,9
Island	3	1 801	22	9 264	9,0	3 632,9
Norge	17	19 102	67	47 624	14,7	1 122,9
varav Svalbard mm	3	9 500	6	34 960		
<i>Övriga europeiska länder</i>						
Schweiz	1	169	15	1 112	2,7	16,4
Österrike	-	-	129	15 939	19,0	206,5
Polen	13	1 347	78	5 840	1,9	15,3
F.d. Tjeckoslovakien	5	1 997	61	19 637	15,4	125,4
Ungern	4	1 412	46	5 111	5,5	49,3
F.d. Jugoslavien	22	..	..	..		
Rumänien	13	4 810	61	6 482	2,7	27,9
Bulgarien	4	661	39	1 291	1,2	14,3
Albanien	20	231	45	265	0,9	8,2

Källor: OECD Environmental Data Compendium 1993. Paris 1993

United Nations Economic Commission for Europe: The Environment in Europe and North-America: Annotated Statistics 1992. New York 1992